

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

VISTOFT MØLLE

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

18.09.2014
Nanna Secher Larsen
2013-7.82.07/706-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Syddjurs Kommune
Sønder Molsvej 37, 8420 Knebel
Vistoft Mølle
1954
*Vindmøllen og den foranliggende,
dermed sammenbyggede bygning (ca.
1857).*

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Vistoft Mølle ligger på en bakke i det åbne kuperede landskab syd for Mols Bakker. Møllen er sammenbygget med en lagerbygning med gennemkørsel, der forbindes via en mindre forbindelsesbygning. Nedenfor møllen ligger den tidligere møllegård, der ikke er omfattet af fredning.

Vistoft Mølle er en gallerihollænder opført med en ottekantet, grundmuret undermølle. Undermøllens murværk fremstår pudset og hvidkalket. Overmøllen er udført af træ og beklædt med træspån og den øverste del har en svajet kontur, der giver et lille udhæng udfor galleriomgangens loft. Møllekroppen bærer øverst en løgformet, spånklædt møllehat med spir. Hatten er tillige forsynet med et manuelt krøjeværk bestående af svans, krøjebjelker og krøjestivere. Vingerne har hækværk og er sejlførende. Galleriet er udført af træ og bæres af stolper, der støtter direkte på jorden. Møllens vinduer er nyere, enrammede vinduer med ni ruder i hver ramme. På møllens ene side er en nyere, rødmalet revledør. På modsatte side giver en smal forbindelsesbygning adgang til den mindre lagerbygning med en gennemkørsel, der er lukket med tofløjede revleporte i hver side. På det skrånende terræn ligger lagerbygningen lavere end møllen således, at vingerne går fri af bygningens tag. Både forbindelsesbygning og lagerbygning er grundmurede med pudset, hvidkalket murværk, ligesom de begge har sadeltag af eternit. Lagerbygningens ældre revleporte er rødmaledede og i gavlen sidder to enrammede vinduer, hvoraf det øverste er nyt og traditionelt udført mens det nederste er ældre. Begge vinduer er hvidmalede.

I det indre fremstår møllens lofter (etager) som åbne rum uden mølleinventar. Gulvene er nyere, traditionelt udførte brædegulve og lofterne forbindes indbyrdes af nyere, traditionelt udførte ligeløbstrapper. Lofternes øvrige overflader er udført af træ og er dels ældre, dels nyere, men traditionelt udført. På hatloftet er hathjul og vingeaksel samt enkelt andet mølleinventar bevaret. På møllens

Lagerbygningen med gennemkørsel.

nederste loft i terrænniveau er der gennem, en ældre revledør udgang til forbindelsesbygningen og lagerbygningen. Lagerbygningens gennemkørsel, der ligger lavere en møllens nederste loft, er belagt med pigsten og loftet er åbent til kip, hvor tagkonstruktionen er synlig. Den resterende del af lagerbygningen er indrettet til et mindre lager, og herunder er der enkelte rum, hvortil der er adgang gennem en dør i gavlen. Lagerbygningens vægge er hvidkalkede, gulvene er ældre bræddegulve, og i nederste etage er støbte gulve.

— BYGNINGSHISTORIE

Vistoft Mølle er opført omkring 1857 af møllebygger Niels Olsen fra Randers. Møllen blev sandsynligvis opført efter en brand. Han byggede op mod 97 mølleanlæg, men det er kun Kolby Mølle på Samsø og Vistofte Mølle, der er bevaret i dag. Der har tidligere været tilknyttet bageri og foderstofhandel til møllen, og i 1965 blev der installeret et korntøringsanlæg i møllen. Mølleriet ophørte omkring 1970, og siden er møllens inventar blevet fjernet. I dag anvendes møllen til galleri og atelier.

— KILDER

<http://www.moellearkivet.dk/uggerslev-mlle-siden-er-ikke-oprettet172>

Møllebygninger i Danmark, Status og redegørelse, 1993

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til møllens beliggenhed på en bakketop i det åbne kuperede landskab syd for Mols Bakker. Herfra ses den store mølle på lang afstand, hvorved den udgør et særdeles markant og vigtigt pejlemærke i landskabet.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Vistoft Mølle knytter sig til møllen som en landbrugshistorisk funktionsbygning, idet den gennem sin arkitektur, vinger, galleri og krøjeværk fortæller historien om det lokalt orienterede, og af vejret afhængige, før-industrielle danske landbrug. Dertil kommer, at møllen som maskine, vidner om et af de tidlige stadier i vindteknologiens historie.

Endelig knytter der sig kulturhistorisk værdi til vindmøllens placering højt og åbent i landskabet, hvor møllen let har kunnet fange vinden fra alle verdenshjørner. Hertil kommer den nære

Vistoft mølles beliggenhed højt i det åbne landskab.

beliggenhed til landevejen, hvor de lokale bønder har haft let adgang til møllen.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til møllens traditionelle materialeholdning på gulve og vægge, det synlige bjælkelag og bræddeloft. Hertil kommer de bevarede lofter og enkle ligeløbstrapper, der ved arbejdet i møllen har givet let passage mellem møllens lofter.

Hertil kommer lagerbygningen, hvis lave placering i forhold til møllen dels har gjort adgangen til møllen lettere for de tilkørende kunder, dels har bevirket, at møllens vinger let kunne gå fri af bygningens tag. Forbindelsesbygningen og lagerbygningens enkle form og materialeholdning, vidner om bygningernes alder og funktionsprægede fortid og herved historien om det lokalt orienterede, før-industrielle danske landbrug.

I det indre har portgennemkørselens lavere placering gjort at kornsækkene let har kunnet transporteres ind gennem den lille forbindelsesbygning til møllens nederste loft og derfra via et hejseværk komme til videre forarbejdning i møllen.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Vistoft Mølle knytter sig i det ydre til møllens anseelige størrelse og møllens rent funktionsbetingede arkitektur, der udmærker sig ved den konsekvente brug af træ og pudset, grundmur i undermøllen.

Møllens dekorative træk er integrerede dele af formgivningen og begrænser sig til den spånbeklædte, løgformede hat og overmølle samt overmøllens lette udkrægning over møllekroppens nederste del. Visuelt danner undermøllens pudsede og kalkede murværk en solid base for overmøllen med galleri, vinger samt svans med krøjebjælker og krøjestivere. Det tjærede træværk danner skaber endvidere en let og effektiv kontrast til murværket.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I det ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til Vistoft Møllens grundmurede, hvidkalkede undermølle, møllekroppen med galleri og den løgformede hat udført i træværk med spånbeklædning og svansen med krøjebjælker og krøjestivere, til den grundmurede forbindelses- og lagerbygning. Hertil kommer alle ældre og traditionelt udførte detaljer, herunder portgennemkørslen, revleporte og revledøre vinduer og døre samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til møllens inddeling i lofter, ligeløbstrapperne, hathjul og vingeaksel samt den traditionelle materialeholdning. I forbindelses- og lagerbygningen knytter de bærende fredningsværdier sig til portgennemkørslen, de få og enkle rum, brædde-, pigstens- og støbte gulve, de kalkede vægge, den synlige tagkonstruktion samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Det anbefales at tjære mølle krop, galleri, vinger og det øvrige træværk snarest muligt, da det har behov for beskyttende pleje for ikke at nedbrydes yderligere.